

Сила знизу: Громадянське суспільство України у процесі відновлення

Політико-економічний аналіз динаміки громадянського суспільства та перспективи на майбутнє

Повсякденне життя відновлюється, люди ходять вулицями Чернігова.
Юлія Кочетова/ActionAid

Зображення на обкладинці: Молодь уявляє майбутнє України після війни.
Керол Гарсія/ActionAid

Зміст

Вступ	04
Структура цього звіту, методологія та обмеження	05
Прокладаючи шлях: роль українського громадянського суспільства	07
Українське громадянське суспільство 1960–2025 років	08
Громадянське суспільство України сьогодні	11
Погляд у майбутнє	19
Рекомендації щодо змін	21
Результати та обговорення	23
Акроніми	25
Посилання	26
Додаток	27

Сила знизу: Громадянське суспільство України у процесі відновлення

Аналіз динаміки громадянського суспільства та перспективи на майбутнє

Вступ

Непровоковане та невинуватене повномасштабне вторгнення в Україну в лютому 2022 року, разом з його наслідками по всій Європі та світу, призвело до безпрецедентного рішення в рамках ActionAid International: розпочати гуманітарну роботу в регіоні, де федерація раніше не була присутня. У період з березня по червень 2022 року ActionAid розвивала або зміцнювала стратегічні партнерства в Польщі, Румунії, Молдові та Україні, розгортаючи невеликі команди в цих країнах для підтримки гуманітарної допомоги на місцях. Відтоді ActionAid та її партнери реалізували програми підтримки для понад 2,3 мільйона людей, включаючи жінок, людей з інвалідністю, біженців та представниць і представників ромської, ЛГБТКІА+ та інших маргіналізованих спільнот, для яких війна зробила життя ще небезпечнішим.

Гуманітарний підхід ActionAid ґрунтується на феміністичних та деколоніальних принципах, які надають пріоритет співпраці з національними та місцевими партнерами. Цей підхід спрямований на сприяння стійкості та довгостроковій сталості, передачу влади постраждалим громадам та подолання структурних нерівностей на всіх рівнях. Впроваджуючи ці принципи, ActionAid не лише підвищує ефективність реагування на кризи, але й вирішує системні проблеми, дисбаланс влади та структурну маргіналізацію.

У цьому документі представлені результати політико-економічного аналізу, розробленого у співпраці з низкою національних та міжнародних зацікавлених сторін, які працюють у різних сферах в Україні, включаючи кількох партнерів ActionAid. У ньому наведено практичні рекомендації, які допоможуть національним та міжнародним

Семінар з українськими організаціями громадянського суспільства, сприяння діалогу та співпраці
Анастасія Власова/ActionAid

гуманітарним зацікавленим сторонам застосувати більш політично обґрунтований підхід між гуманітарними, миробудівними та розвитковими проектами, працюючи над досягненням справедливого та феміністичного відновлення на місцевому рівні, де найбільш постраждалі громади беруть на себе ініціативу щодо просування системних змін. Як ActionAid, ми усвідомлюємо, що постійно навчаємося найкращим способам підтримки гуманітарних заходів, що ґрунтуються на деколоніальних та антирасистських принципах, зосереджуючи увагу на передачі влади нашим партнерським організаціям і тим, хто найбільше її потребує.

Цей звіт підготовлено ActionAid та є результатом колективної командної роботи за методологічної підтримки та внеску Пола Тейлора, незалежного дослідника.

Дизайн: Кеті Ебботт

Структура цього звіту, методологія та обмеження

Цей звіт містить огляд літератури, присвяченої еволюції українського громадянського суспільства та його розвитку у відповідь на незаконне та неспровоковане вторгнення Росії. Це представлено разом із розмовами, які ми мали під час серії інтерв'ю з різними організаціями громадянського суспільства та іншими відповідними зацікавленими сторонами. Ці діалоги відображали широкий спектр різних точок зору та позицій щодо участі українських громадських організацій у гуманітарному реагуванні, їхніх стосунків з іншими зацікавленими сторонами та їхньої ролі у порядку денному відновлення. Зрештою, автори пропонують низку рекомендацій у відповідь на ці висновки. Запрошуємо вас приєднатися до нас в роздумах над цими думками в рамках постійного процесу дослідження та діалогу.

Ми хочемо подякувати людям, які погодилися поділитися своїми думками, історіями та порадами щодо наступних кроків дослідження і його результатів. Первинні дані, представлені нижче, були зібрані під час інтерв'ю з ключовими інформаторами (KI), проведених з представниками національних та місцевих організацій, а також іншими зацікавленими сторонами. Серед них були міжнародні неурядові організації, консультантка багатостороннього донорського фонду, колишня заступниця Міністра соціальної політики України та штатний радник Міністерства соціальної політики. Інтерв'ю було проведено у квітні 2025 року на основі результатів попереднього дослідження команди ActionAid – «Громадянське суспільство у змінах». Формат та питання напівструктурованого інтерв'ю наведено як додаток до цього звіту. Висновки, отримані в результаті цих інтерв'ю, вплинули на рекомендації та визначені шляхи змін. Крім того, у червні 2025 року відбулася закрита презентація першого проекту звіту відповідно до Правил Chatham House за участю представниць і представників різних міжнародних та національних інституцій та громадянського суспільства, включаючи експертів політико-економічного аналізу, аналітичних центрів та відомих осіб.

Ми хочемо подякувати їм за їхній щедрий внесок до остаточної версії звіту.

Інтерв'ю служили таким цілям:

- Визначити бар'єри, з якими стикаються організації у співпраці з державними органами влади, міжнародними неурядовими організаціями та між собою, а також відкритість різних зацікавлених сторін до співпраці та залучення експертів ОГС до формування та реформування державної політики;
- Визначити шляхи, як міжнародні неурядові організації можуть краще підтримувати національні організації у доступі до платформ для планування відновлення, та впливати на довгострокове програмування.

Зрештою, як і у всіх дослідженнях, проведених у контекстах, що постраждали від конфлікту і воєн, часто зустрічаються методологічні обмеження. Доступ до респондентів може бути обмежений або неможливий через активний конфлікт чи авіаудари, оскільки респонденти та дослідники прагнуть надати пріоритет власній безпеці та реагують на нагальні гуманітарні та інші потреби, спричинені новими надзвичайними ситуаціями. Конфлікти впливають на комунікації, зокрема на транспортні та інтернет-з'єднання, що створює додаткові обмеження для безпечного проведення співбесід. Психосоціальні наслідки конфлікту також можуть створювати значні обмеження. Респонденти можуть зазнати повторної травматизації, згадуючи трагічні інциденти, і їм може бути важко відкрито спілкуватися з дослідниками. Динаміка влади між дослідником та респондентом також є важливим фактором у таких контекстах. Респонденти ОГС у цьому дослідженні можуть бути обізнані про потенціал ActionAid як майбутнього проміжного спонсора, і це може створювати упередження оптимізму у тому, як вони повідомляють про діяльність своєї організації. Водночас, респонденти в кризових ситуаціях можуть розчаровуватися в дослідженнях і почуватися «об'єктами вивчення», іноді неодноразово, без негайної обіцянки матеріальної підтримки. Усі ці обмеження були пом'якшені, хоча й не усунені, в рамках дослідження. Наприклад, інтерв'ю проводила українська експертка з питань розвитку громадянського суспільства українською мовою з метою встановлення взаєморозуміння та довіри, час та місце проведення (або, якщо вони проводилися онлайн) визначалися відповідно до регулярного моніторингу динаміки конфліктів та систем раннього попередження, а також застосовувалися етичні підходи, включаючи центральне місце вільної, попередньої та усвідомленої згоди, щоб забезпечити респондентам контроль над інформацією, яку вони надають, і тим, що відбувається з їхніми даними.

Окрім цих методологічних обмежень, кілька обмежень підходу до вибірки, застосованого до респондентів, обмежують узагальнюваність результатів і повинні враховуватися під час формулювання висновків:

- Дослідження зосереджене на громадських організаціях, що займаються гуманітарним реагуванням та діяльністю у сфері розвитку; організації військового спрямування та неурядові організації, що працюють у сфері ЗМІ, не були включені;
- Дослідження переважно відображає досвід та перспективи громадських об'єднань, формалізованих у неурядові організації, благодійні фонди або інші юридичні форми, з обмеженим розумінням неформальних або низових ініціатив;
- Організації та групи, що працюють на непідконтрольній уряду території/тимчасово окупованих територіях (ТОТ), не представлені в цьому дослідженні.

Слід провести подальшу роботу для оцінки цих висновків та вивчення їхньої застосовності до вибірових груп, які ми не змогли представити. Тож відгуки про дослідження будуть дуже цінними.

Українська молодь бере участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та допомагає відбудувати майбутнє своєї країни.
Керол Гарсія/ActionAid

Прокладаючи шлях: роль українського громадянського суспільства

З 2014 по 2025 роки українське громадянське суспільство еволюціонувало від фрагментованих активістських рухів до широкої екосистеми, що реагує на потреби суспільства та сприяє національній стійкості й управлінню. Під час хвиль російської агресії громадські організації брали відповідальність там, де держава стикалася з труднощами – надаючи гуманітарну допомогу, підтримуючи внутрішньо переміщених осіб, виступаючи за реформи та дедалі частіше формуючи національну політику відновлення. Їхня роль продовжує поглиблюватися, зокрема в розширенні надання основних послуг для прифронтових громад.

Попри довіру громадськості та операційне зростання, громадянське суспільство України стикається зі зростаючими викликами. До структурних проблем належать залежність від донорів, короткострокові цикли фінансування, бюрократичне перевантаження та психологічне вигорання. Місцеві суб'єкти залишаються маргіналізованими в межах міжнародної гуманітарної архітектури та отримують мало прямого фінансування, попри те, що виконують більшу частину роботи на передовій. Правова та політична невизначеність, яку посилюють воєнний стан і переміщення населення, спричинені війною, ще більше послаблюють організаційні можливості. Попри це, громадські організації продовжують співпрацювати, будувати мережі та виступати за інклюзивне відновлення під місцевим керівництвом.

Оскільки Україна наближається до четвертого року незаконного та несправедливого повномасштабного вторгнення Росії, громадські організації відіграли важливу роль у підтримці стійкості суспільства перед обличчям такої агресії та дедалі більше звертають увагу на ту роль, яку вони відіграватимуть на шляху до відновлення. Хоча громадянське суспільство в Україні стикається з багатьма внутрішніми викликами та динамікою, початок війни приніс із собою нові виклики реагування на масштабні гуманітарні кризи та реагування на величезний приплив міжнародного фінансування, а також пов'язану з цим участь

міжнародних гуманітарних організацій. Саме зараз міжнародним організаціям, таким як ActionAid, варто поставити важливі питання, такі як: Яка наша належна роль в контексті України? Як ми можемо задовольнити нагальні потреби, допомагаючи водночас будувати більш справедливую систему? Що наші партнери та спільноти, яким ми служимо, вважають найвищими пріоритетами? Коли нам слід втрутитися, а коли відступити? Чи несемо ми свою частку ризику в програмах, які фінансуємо? Яке наше місце у змішаній екосистемі національних та місцевих неурядових організацій, міжнародних агентств та уряду? Зрештою, чи узгоджуються бачення, місія та стратегія нашої організації з баченням громадянського суспільства України щодо їхньої ролі у відновленні країни?

Відповідь на ці питання є довгостроковою роботою, що вимагає постійного дослідження, консультацій і рефлексії, відповіді на які не містяться в якомусь окремому дослідницькому проекті чи звіті. Таким чином, цей звіт є одним із багатьох внесків у постійну дискусію про те, як найкраще підтримати голос і діяльність українського громадянського суспільства. Лідерство національних та місцевих організацій є центральним для національного відновлення, тим паче, що вони продемонстрували його в останні роки, і це свідчить про їхню сміливість та рішучість. Міжнародні актори повинні бути готові визнати та підтримати це лідерство.

Українське громадянське суспільство: 1960–2025 роки

Витоки. Виклики радянських репресій

Сучасне громадянське суспільство в Україні бере свій початок у 1960-х та 1970-х роках, коли громадські рухи почали протистояти радянським репресіям. Групи, що сформувалися у відповідь на русифікацію та цензуру преси, зокрема, мали на меті просування політичних реформ та збереження української мови та культури, а також виступали за легалізацію Української католицької церкви.

У 1980-х роках громадянське суспільство продовжило формуватися, чому сприяли Чорнобильська катастрофа та реформи перебудови та гласності. Мобілізація зросла навколо екологічних та демократичних проблем, а мобілізаційну спроможність українського громадянського суспільства продемонстрували вуличні протести, такі як страйки шахтарів Донбасу в 1989 році (Worschech, 2017).

З ослабленням Радянського Союзу наприкінці 1980-х та на початку 1990-х років організації громадянського суспільства (ОГС) стали більш помітними, розвиваючи роль, яку вони згодом відіграватимуть у формуванні незалежності України. Серед визначних моментів – Революція на граніті, яка мобілізувала студентів у 1990 році для вимог політичних реформ. Однак громадянське суспільство в цей час залишалося відносно новим і фрагментованим. Хоча це сприяло ключовим протестам, багатьом українцям все ще було важко назвати або визначити місцеві громадські організації (Open Space Works Ukraine, 2025).

Важливий момент мобілізації стався під час Помаранчевої революції наприкінці 2004 року у відповідь на фальсифікації виборів. Це спричинило сплеск громадянської активності, і протягом наступних двох років було зареєстровано понад 20 000 нових організацій та благодійних фондів (Open Space Works Ukraine, 2025). Однак, навіть попри таке швидке зростання, громадянське суспільство часто залишалося обмеженим за масштабами та охопленням. Громадські діячі часто «не досягали успіху в перетворенні цих зусиль на ширші структури впливу та програмування політики й процесів прийняття рішень» (Worschech, 2017).

Протягом 34 років з моменту здобуття незалежності, зокрема й у десятиліття до Євромайдану, в Україні розвинулося активне та дедалі більш інституціоналізоване громадянське суспільство. Це зростання було сформовано поєднанням факторів:

- слабкі державні інституції, що створило простір для втручання неурядових організацій;
- рівень державних репресій, який мотивував, але не паралізував;
- легітимність, здобута завдяки громадянському лідерству під час Революції Гідності; та
- внутрішня та міжнародна підтримка розвитку громадянського суспільства

(Андрєєва та ін., 2023)

Відображенням цієї траєкторії стало явне розширення формальної громадянської участі. Політичні потрясіння останнього десятиліття «мотивували багатьох українців стати більш політично залученими та активними в громадянському суспільстві» (Андрєєва та ін., 2023).

Ці події відображають громадянське суспільство, яке перейшло від підпільного інакомислення до широкої мобілізації, а потім поступово до інституціоналізації, перетворюючи протест на стійкий вплив на політику та управління.

Революція Гідності та РПР

Євромайдан 2013-2014 років, також відомий як Революція Гідності, ознаменував глибоку трансформацію громадянського суспільства України. До цього громадянська активність широко сприймалася як слабка, вона намагалася підтримувати єдність на тлі суспільної недовіри до організацій, поширеної у східноєвропейських постсоціалістичних контекстах. Протести Євромайдану порушили цей наратив і призвели до масової громадянської мобілізації, яка набула безпрецедентних масштабів.

Громадські ініціативи, що виникли для підтримки протестного руху, невдовзі розширили свою діяльність у таких сферах, як самооборона, правова допомога, збір коштів та громадська адвокація. Ці групи також відіграли ключову роль у підтримці основних державних функцій під час інституційної кризи на початку 2014 року. З цього періоду виникла нова публічна сфера, яка була більш відкритою, взаємопов'язаною та залученою до демократичного діалогу. Волонтерство різко зросло, а громадянське суспільство стало більш

взаємопов'язаним із населенням загалом, залученим до формування демократичної думки та прийняття рішень (Worschech, 2017).

Деякі організації чи мережі сформувалися безпосередньо з досвіду Євромайдану, зокрема «Реанімаційний пакет реформ»¹, коаліція з 26 неурядових організацій та експертів, створена для координації адвокації та впровадження реформ. Активісти, які раніше залишалися на периферії, тепер відіграли центральну роль у формуванні майбутнього України, заслуживши те, що деякі називають «широкою легітимністю як живе серце нації» (Андрєєва та ін., 2023).

<<Нема і не буде [запиту від держави на експертизу громадянського суспільства]; У чому проблема: Реанімаційний пакет реформ - це було добре, але надсилання Порядку денного питань, що будуть розглядатися Кабінетом Міністрів України, який весь громадський сектор експертний читав і міг вийти на комунікацію з Міністром, - це все були усні домовленості, в регламент це ніхто не вписав.

Порядок денний - це не таємниця, він має надсилатися усім зацікавленим сторонам і бути доступним публічно на сайті. Це мало бути закріплено в регламенті>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Анексія Криму та окупація на Сході

Після анексії Криму Росією та військової окупації нею частин Луганська та Донецька у 2014 році, українське громадянське суспільство ще більше консолідувалося та розширилося. Російська агресія спричинила кризу внутрішнього переміщення, в результаті якої приблизно 1,7 мільйона українців були змушені покинути свої домівки. У відповідь з'явилися нові громадянські ініціативи, орієнтовані на ВПО, зокрема нині відомі організації SOS, які стали ядром руху захисту прав ВПО. Наприклад, серед них був «Восток SOS» (Схід SOS), заснований у Києві колишніми громадськими активістами з Луганська та Криму². Вимушені покинути свої домівки, вони продовжували свою діяльність як ВПО, надаючи правову допомогу, гуманітарну підтримку та допомогу в інтеграції іншим переміщеним українцям. Криза ВПО розширила охоплення та різноманітність

громадського активізму. На відміну від попередньої роботи у сфері прав людини, яка, можливо, торкнулася невеликої кількості людей – зазвичай активістів чи журналістів – реагування на внутрішнє переміщення об'єднало активістів та волонтерів з різних суспільних сфер, створюючи нові форми громадянської участі.

Однак швидка заміна державних функцій громадянським суспільством викликає занепокоєння, оскільки деякі стверджують, що легітимність, яку громадянське суспільство здобуло завдяки втручанням, «може допомогти легітимізувати зняття відповідальності з уряду» або не бажати відмовитися від влади, яку воно здобуло під час кризи (Worschech, 2017). Як виявилось, нові та більш руйнівні кризи, спричинені російською агресією, були не за горами.

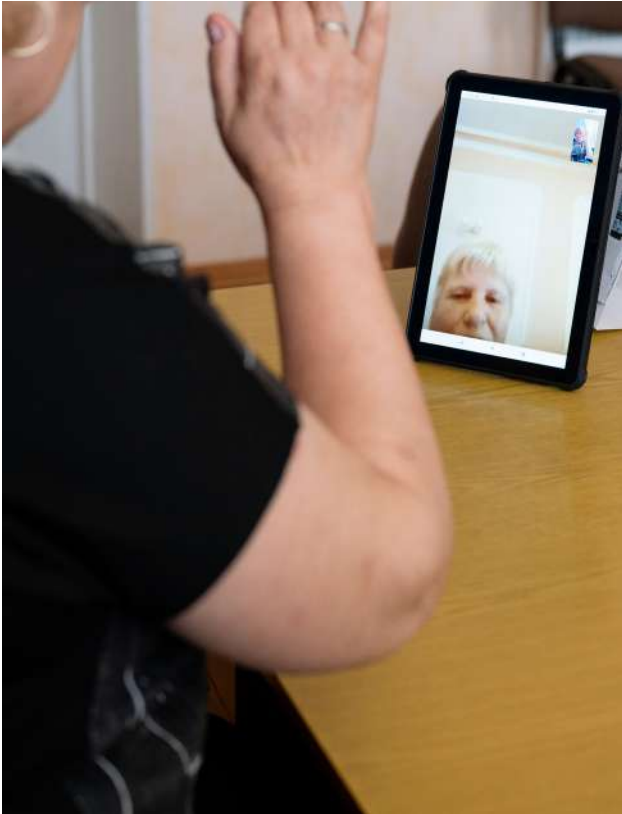
Реагуючи на повномасштабне вторгнення

Повномасштабне невиправдане та незаконне вторгнення Росії у лютому 2022 року стало ще одним поворотним моментом для українського громадянського суспільства, розв'язавши масштабну хвилю мобілізації ресурсів та адаптації у відповідь на російську агресію.

Сектор неурядових організацій зазнав різкої зміни фокусу. 75% громадських організацій змінили чи розширили сферу своєї роботи у відповідь на виклики війни. Організації, які раніше зосереджувалися на культурі чи освіті, переорієнтувалися на допомогу армії, ветеранам та ВПО (Андрєєва та ін., 2023). За даними «ООН Жінки», у 2022 році понад 66% громадських організацій почали надавати нові послуги, 57% запровадили механізми дистанційної підтримки, а понад 52% перерозподілили кошти для задоволення нових гуманітарних та оборонних потреб (ActionAid Eastern Europe, 2025).

Волонтерство знову зросло, як під час Євромайдану. Виникли тисячі спонтанних ініціатив, які, хоча й іноді дублювали одне одного чи були хаотичними, залишалися вирішальними для надання допомоги всім верствам суспільства. Цей період зміцнив довіру громадськості до ОГС завдяки їхнім особистим зв'язкам, чіткій комунікації та відданості прозорості й підзвітності (Open Space Works Ukraine, 2025).

Однак повномасштабна війна також створила нові труднощі. Міжнародні неурядові організації (МНУО) прибули у великій кількості, переорієнтувавши екосистему допомоги та адвокації в Україні в рамки глобального комплексу гуманітарної допомоги. Тим часом, місцеві організації, розташовані на Півдні та Сході – багато з яких розташовані поблизу лінії зіткнення – були змушені перемістити свої офіси та персонал, що фрагментувало команди та створювало організаційну вразливість (Філантропія в Україні,

Перекладачка жестової мови підтримує людину з порушенням слуху через відеоконференцію. Дарія Свєртілова/ActionAid

2024). Інтеграція переміщеного персоналу створила нові політичні та операційні виклики. Зростаюча залежність від міжнародного фінансування та втрата доступу до місцевих громад і мереж створюють величезні обмеження для досягнення цілей локалізації.

<<Досвід гуманітарного реагування до 2022 року був у дуже маленькій частини громадських організацій, і вони всі були зосереджені на сході країни - у Донецькій, Луганській областях та частково у Харківській, Херсонській, Запорізькій. І саме ці спільноти - громадські організації або волонтерські групи - постраждали найбільше і не змогли швидко розгорнутися на початку повномасштабного вторгнення. Я роблю такі висновки, спираючись на досвід мариупольських громадських організацій: коли тривала окупація Маріуполя у лютому – на початку березня 2022 року, всі підготовлені організації, залучені [до гуманітарного реагування] з 2014 року, дуже швидко розгорнули свою роботу. Були організовані шелтери для людей зі східної частини міста, яка обстрілювалася, які переміщалися на західну частину міста, і збиралися продукти першої необхідності, ліки, надавалася допомога з евакуації і так далі. Ці команди швидко розгорнулися. Але коли вже у березні ці організації дуже

сильно постраждали, їм важко було відновити свою роботу>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

<<2022 рік став переломним для того, щоб сектор дуже швидко почав рости. Більше людей стали долучатися, оскільки потреби різко зросли і стали більш нагальними і критичними. З іншого боку, також [довелося] розвиватися якісно, щоб оптимізувати - коли в тебе безкінечна кількість потреб і майже безкінечна кількість людей, яким треба допомога, то необхідно максимально якісно організовувати процеси. Щоб кожна копійка і кожне зусилля, кожна людино-година ішли на користь. Також, з'явився формат саме гуманітарної роботи. Хоча говорити "з'явився" некоретно - в Україні гуманітарні організації існують з 2014 року, але на той момент вони були не багаточисельними, не дуже помітні в інфополі. Гучнішими і помітнішими були організації, які займалися міжнародним гуманітарним правом, але з точки зору порушення прав людини, ніж власне, гуманітарні організації – оскільки це [гуманітарна допомога] відбувалася на вузькій географічній території [до 2022 року], і це були місцеві організації, про які, умовно кажучи, в Києві було не так багато чути>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

<<По правді кажучи, держава [уряд] не має запиту на громадянське суспільство. Чиновники сприймають [громадянське суспільство] ще як з часів Комуністичної партії, що це якісь дисиденти, які хочуть знести владу, і через це їх треба тримати подалі. І завжди є спокуса виростити якісь свої кишенькові [організації], через це з'являються громадські ради, незрозумілі громадські організації-одноденки, які не мають ніякого демократичного управління. Чесні і прозорі організації з демократичним управлінням і самі не спішають взаємодіяти, бо їх постійно хочуть використати в контексті необхідності підтримки якихось рішень. Тому добрососусні стосунків між владою і громадянським суспільством немає>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Громадянське суспільство України сьогодні

У 2016 році кількість зареєстрованих громадських організацій в Україні становила близько 250 000 (Worschech, 2017). З 2021 по 2023 рік кількість благодійних організацій зазнала найбільшого зростання - на 43%³. Примітно, що це зростання продовжувалося як у 2022, так і у 2023 роках. Опитування громадської думки показують, що українці довіряють громадським організаціям, зокрема волонтерським, більше, ніж державним установам. Наприклад, 70% українців довіряють волонтерським організаціям, тоді як майже така ж частка (68,5%) не довіряє державним службовцям (ICAP Єднання, 2024). За даними одного з опитувань (див. діаграми нижче), НУО найактивніше працюють у сферах освіти, з внутрішньо переміщеними особами та ветеранами, а також у питаннях місцевого і громадського врядування. Інші сфери включають розвиток потенціалу сектору в цілому, охорону здоров'я, цифровізацію, державні фінанси та боротьбу з корупцією, а також захист прав людини (Андрєєва та інші, 2023).

Галузі експертизи НУО на середину 2023 року

НУО за типом

(Андрєєва та ін., 2023)⁴

У дослідженні «Філантропія в Україні» (2024) було висвітлено сильні та слабкі сторони, можливості та виклики, з якими стикається сектор сьогодні, що узагальнено на діаграмі нижче. Багато з цих тем детальніше розглянуто нижче у цьому розділі.

Позитивні фактори		Негативні фактори
Зовнішній	Можливості: - Згуртованість, співпраця та координація організацій державного сектору. - Тісніша співпраця з міжнародними організаціями та донорами, більший обсяг фінансування для проєктів. - Налагодження глибшої співпраці з діаспорою. - Відкритість до співпраці з представниками влади	Загрози: - Ризики безпеки та невизначеність. - Невіддані працівники в секторі. - Зменшення благодійних пожертв від громадян. - Міжнародні організації переманюють персонал. - Брак соціального капіталу. - Загострена конкуренція за ресурси. - Жорстке державне регулювання. - Вимога проведення аудиту та моніторингу коштів, залучених від донорів. - Недостатня гнучкість донорів у їхній роботі з Україною. - Регулярні відключення електроенергії.
Внутрішній	Сильні сторони: - Активізація діяльності зі збору коштів та роботи з донорами. - Збільшення обсягу проєктів. - Більший бюджет на розвиток організації. - Швидкий розвиток організаційної структури. - Вища якість команди (підтримка, спільне бачення). - Активне спілкування та співпраця.	Слабкі сторони: - Дефіцит персоналу (співробітників, вузькопрофільних фахівців). - Висока плинність кадрів. - Втома, виснаження та вигорання працівників. - Брак організаційного потенціалу та досвіду на тлі швидкого зростання. - Застарілі внутрішні організаційні правила та умови. - Брак ресурсів для інституційного розвитку.

(Філантропія в Україні, 2024)

Операційний простір: правовий, політичний та інституційний контекст

Триваючі воєнні умови та залежність від іноземного фінансування створюють крихке сприятливе середовище, в якому громадянське суспільство змушене діяти обережно, впроваджуючи інновації та практикуючи солідарність. Незважаючи на ці виклики, громадянське суспільство України продовжує функціонувати у відносно відкритому та стійкому просторі. ОГС не підлягають обтяжливим правовим обмеженням і користуються високим рівнем суспільної довіри.

Однак, воєнний стан в Україні додає ще один рівень складності для організацій. Хоча його метою є посилення підзвітності, він накладає суворі вимоги щодо реєстрації та дотримання нормативних актів, створюючи значне адміністративне навантаження, яке відволікає ресурси від їхніх основних місій (ActionAid Eastern Europe, 2025). Багато волонтерських чи інших некомерційних спільнот не зареєстровані офіційно або відмовляються реєструватися через страх бюрократизації та уповільнення процесів закупівель. Респонденти одного опитування зазначили, що для реєстрації неприбуткової організації їм потрібна

допомога бухгалтера та юриста, тоді як у них часто бракує коштів навіть для покриття власних операційних витрат (Кучерів, 2023).

Фінансування та локалізація

Українське громадянське суспільство діє в умовах високого рівня довіри та легітимності, але його довгострокова стійкість перебуває під загрозою через нестабільне фінансування та залежність від зовнішніх донорів на тлі зростаючих операційних вимог, зумовлених затяжним конфліктом.

З 2014 року громадянське суспільство в Україні зазнало значного зростання залученості громадськості та фінансової підтримки. Згідно з Всесвітнім індексом благодійності, 38% українців повідомили про пожертвування на благодійність у 2014 році, що є значним стрибком порівняно з лише 8-9% у 2012–2013 роках. Одним із знакових прикладів цієї нової державної фінансової підтримки є «Повернись живим⁵», неурядова організація, заснована у 2014 році київським ІТ-фахівцем Віталієм Дейнегою, яка розпочала краудфандингову підтримку українських військових, зокрема приладів нічного бачення. Його вебсайт гордо заявляв

про свою ідентичність, засновану на принципах «низового рівня»: «Ми були кодерами, дизайнерами, журналістами». Війна змінила все. Організація працювала виключно за рахунок індивідуальних пожертв і публікувала повністю прозорі фінансові звіти онлайн (Worschech, 2017).

Сьогодні, попри цю міцну традицію підтримки на місцях, міжнародне донорське фінансування залишається основою сектору, і 84% ОГС в одному опитуванні зазначили його як основне джерело фінансування. Місцева підтримка з боку бізнес-партнерств, краудфандингу та уряду залишається другорядною, причому кожна з них забезпечує третину фінансування організації або менше (Open Space Works Ukraine, 2025).

<<Фінансування спочатку було доступним, але існувала проблема спроможності ці кошти отримати і освоїти відповідно до стандартів. На даний момент ресурси стали дуже обмеженими і сильно бюрократизовані. Регуляторна політика та законодавчі інструменти тільки з 2024 року почали набувати продуманих і пропрацьованих обрисів. Наш фокус, принаймні на даний момент, - це додавання до трикутника, що складається з громадського сектору, влади і міжнародних партнерів, четвертого кута - українського бізнесу. Громадський сектор має експертизу, потрібну бізнесу (наприклад, робота з ветеранами та їхніми сім'ями), а бізнес може зайняти нішу донора замість того ж самого USAID. Це буде вигідно для всіх сторін>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Проте, громадські організації стикаються з критичною кризою фінансування. Близько 80% організацій не мають гарантованого фінансування після 2024 року, що підриває довгострокове планування та обмежує можливості інвестування в організаційний потенціал (Open Space Works Ukraine, 2025). Домінування короткострокового проектного фінансування призвело до високої плинності кадрів, оскільки більшість працівників наймаються тимчасово. Ця нестабільність обмежує безперервність та інституційну пам'ять (ActionAid Eastern Europe, 2025).

<<Спочатку, у 2022 році, фінансування було дуже багато. Умовно кажучи, якщо ти міг або могла написати проект, більш-менш зрозумілий, написати концепцію англійською мовою (навіть із використанням автоматичного перекладу), і скотактувати з кимось дотичним до гуманітарної сфери, то дуже велика була вірогідність того, що ці проекти підтримувалися. І так в нас з'являлися і активно працювали проекти для реалізації.

Я була менеджеркою одного з таких проектів - це було реагування на всі потреби, які ми бачили навколо. [] В один і той же час людям не вистачає їжі, вони є ВПО і їм немає де жити, або якщо є тимчасові прихистки, їх треба ремонтувати, водночас у них немає роботи, школи не справляються з навантаженням - і в 2022 році це було реально запропонувати в одному проекті, і отримати на нього фінансування, і закривати всі ці потреби в окремій громаді.

Проте тоді про локалізацію, і особливо, її фінансовий вимір, чули дуже мало людей.

Про непрямі витрати у цих проектах не йшлося, це було можливим лише за умови, що донори були дуже свідомими та мали власні зобов'язання щодо локалізації. А загалом, українські організації, особливо новостворені, не знали у 2022 році, що можна запитати про непрямі витрати. []

Фінансування [зараз] стає все менше, і динаміка відносин між міжнародними організаціями, - які продовжують отримувати від гуманітарних інституційних донорів набато більшу частину коштів, - і їхніми національними партнерами стає трохи гострішою. Тому що за три роки національні організації дуже виросли, йдеться про якісний ріст, якісні зміни. І, в принципі, [локальні організації] навчилися управляти гуманітарними бюджетами самостійно. І тому все гостріше й гостріше постає питання, яка тут роль міжнародних гуманітарних організацій>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Основні операційні витрати, такі як оренда офісу, логістика та транспорт, часто не покриваються донорськими бюджетами, що змушує неурядові організації шукати додаткові кошти для базового функціонування (ActionAid, 2024). Менші та регіональні ОГС перебувають у особливо невідповідному становищі, оскільки обмежені ресурси та складні системи місцевого самоврядування створюють додаткові бар'єри для доступу до підтримки (ActionAid Eastern Europe, 2025).

Одне порівняльне дослідження висвітлює неефективність міжнародного гуманітарного фінансування: бюджети проектів ООН значно дорожчі, ніж бюджети місцевих партнерів, при цьому витрати на міжнародний персонал в ООН у п'ять разів вищі, ніж на національний персонал, і в 17 разів вищі, ніж на місцевий персонал у національних неурядових організаціях. Ці розбіжності підкреслюють потенційні вигоди від локалізації допомоги та прямого перерозподілу коштів на

користь українських організацій, які очолюють діяльність у країні (Cabot Venton, 2024). Як зазначалося вище, з початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році громадянське суспільство відіграє центральну роль у гуманітарному реагуванні, надаючи допомогу на передовій, мобілізуючи волонтерів та реагуючи на потреби громад. Незважаючи на це, міжнародне фінансування та повноваження щодо прийняття рішень залишаються централізованими серед глобальних гуманітарних організацій, що свідчить про розрив між риторикою та практикою щодо локалізації (Cabot Venton, 2024).

Хоча «спільне розуміння важливості локалізації вже помітне серед дедалі більшої кількості гуманітарних зацікавлених сторін в Україні», зусилля залишаються здебільшого риторичними. Спостерігається повсюдна нездатність впровадити конкретні зміни, що ставить під загрозу як поточну гуманітарну допомогу, так і довгострокову стійкість місцевих учасників (Ресурсний центр неурядових організацій (NGORC) та ін., 2024).

У період з лютого 2022 року по жовтень 2024 року лише 0,8% з 9,95 мільярда доларів гуманітарної допомоги надійшло безпосередньо місцевим або національним неурядовим організаціям, попри докази того, що вони на 15,5–32% економічно ефективніші, ніж міжнародні організації реагування (Центр благодійності у разі стихійних лих та ін., 2024). Міжнародні агенції відкрито визнають, що місцеві/національні неурядові організації виконують більшу частину роботи на передовій, але отримують меншу частину фінансування. Місцеві неурядові організації постійно повідомляють про те, що вони застрягли в моделі, орієнтованій на донорів та проекти, яка обмежує їхню автономію, інновації та реагування на місцеві потреби. «Суворі процедури та інструкції... залишають мало можливостей для пошуку кращих способів взаємодії з партнерами та бенефіціарами», що призводить до діяльності, яка іноді невідповідна чи недоречна, наприклад, розподіл непотрібної допомоги або організація заходів для переміщеного населення, яке вже переїхало (Open Space Works Ukraine, 2025).

<<Перша реакція була дуже хаотичною. Не було багато можливостей для посилення спроможності, але я думаю, що обмін навичками точно був, і він був двостороннім. З іншого боку, це справді створило набагато більшу залежність від потоків міжнародної допомоги>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Адміністративний тягар, про який повідомляють неурядові організації, є надзвичайно високим. Деякі організації повідомляють, що витрачають до 80% свого часу на дотримання вимог, а не на безпосереднє надання послуг. Під час наступу на Київ (лютий-квітень 2022 року) одній громадській організації було доручено отримати кілька цінових пропозицій для закупівель, хоча працювало лише кілька магазинів (Open Space Works Ukraine, 2025). Інший фонд повідомив про призупинення діяльності на п'ять місяців лише для того, щоб звірити свої рахунки та звітність після початкової кризової фази (Кучерів, 2023). Вимоги до звітності є складними та трудомісткими, що виснажує кадровий потенціал та затримує виконання програм (ActionAid, 2024). Ці виклики є особливо гострими для менших регіональних ОГС, яким часто бракує адміністративної інфраструктури для задоволення міжнародних вимог (ActionAid Eastern Europe, 2025).

<<Проблема великих українських організацій – і саме в цьому вони зараз програють міжнародним організаціям – полягає в тому, що вони не так ефективно поширюють усі свої кращі практики на рівень польових працівників>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Коли справа доходить до прийняття рішень, попри міжнародні заяви про партнерство, місцеві громадські організації відчують себе маргіналізованими. Близько 80% неурядових організацій вважають, що вони можуть впливати частково або взагалі не впливають на те, як розробляються гуманітарні програми (Центр благодійності у разі стихійних лих та ін., 2024). Ситуація посилюється непрямим спілкуванням з донорами, неналежними або неповажними запитами на дані та тривалими затримками у виплатах. Було виявлено, що участь у координаційних зустрічах дещо покращилася, проте значні перешкоди залишаються. До них належать брак фінансування для участі в зустрічах, невідповідність формату зустрічей запитами місцевих партнерів та обмежена прозорість у прийнятті стратегічних рішень міжнародними агентствами (REACH, 2024) (Центр благодійності у разі стихійних лих та ін., 2024).

Навіть попри те, що більшість агентств ООН мають стратегії локалізації та призначені посадові ролі персоналу, їхні письмові політики та системи моніторингу залишаються значною мірою незмінними. В результаті, локалізація слугує радше стратегічним наративом, ніж структурною трансформацією (Центр благодійності у разі стихійних лих та ін., 2024).⁶

У відповідь на ці виклики, представники громадянського суспільства та їхні союзники сформулювали чітке бачення місцевої відповіді, що ґрунтується на спільному лідерстві, розширенні прав і можливостей, інклюзії та стійкості (Альянс НГО, 2024). Ці принципи включають:

- Децентралізацію планування та прийняття рішень ближче до постраждалих громад
- Визнання та вирішення питань вразливості, пов'язаної з гендерними особливостями, віком, інвалідністю та іншими вразливостями
- Захист та зміцнення різноманітної екосистеми громадянського суспільства України на всіх рівнях
- Забезпечення того, щоб постраждале населення було не лише бенефіціарами, а й співавторами заходів реагування на допомогу

Однак, нездатність до суттєвого інвестування в це бачення продовжується. «Донори часто надають пріоритет співпраці з великими, добре відомими організаціями, оскільки це зручніше», що посилює маргіналізацію менших, низових груп (ActionAid, 2024). Більше того, «мізерний відсоток фінансування протягом перших двох років війни був безпосередньо виділений місцевим суб'єктам», незважаючи на значне збільшення загальної допомоги Україні (Корюкалов та Чермошенцева, 2025).

Волонтерство та управління персоналом

Громадянське суспільство України тримається на волонтерському дусі та суспільній довірі. З 2014 року – і ще більше з 2022 року – волонтерство стало одночасно громадянською нормою та стратегією виживання. Однак цю силу підриває зростаюча залежність від перевантажених волонтерів, а також крихкі системи управління людськими ресурсами, дестабілізовані переміщенням, вигоранням та міжнародними організаціями, які конкурують за таланти. Вирішення цих проблем буде важливим для підтримки поточної діяльності та забезпечення довгострокової стійкості громадянського суспільства України.

Волонтерство стало одним із найпотужніших та найвидиміших проявів громадянської мобілізації в Україні, особливо в періоди національної кризи. Волонтерський рух різко сплескнув у відповідь на російську агресію 2014 року, коли тисячі громадян об'єднали зусилля для підтримки переміщених осіб, надання гуманітарної допомоги та допомоги українським військовим. Сформувалася громадянсько-військова волонтерська інфраструктура, оскільки активні громадяни організували ланцюги постачання та мережі підтримки для сил на передовій з початку вторгнення. (Worschech, 2017).

Опитування “Фонду родини Загорій” свідчить, що до серпня 2022 року кожен третій українець активно займався волонтерством. Лише ініціатива «Платформа волонтерів» забезпечила доступ до можливостей для понад 400 000 користувачів у місяці після лютого 2022 року (Андрєєва та ін., 2023). Волонтери в Україні здобули високий рівень довіри громадськості. Ця довіра зміцнила позиції волонтерських груп як ключових учасників національних зусиль з реагування та легітимних постачальників гуманітарної допомоги та підтримки громадян. Таким чином, волонтерські організації не просто реагували тимчасово, а стали ключовими інституційними учасниками системи реагування країни. Вони закривали критичні прогалини у наданні державних послуг та продемонстрували стійкість і адаптивність громадянського суспільства (Open Space Works Ukraine, 2025).

Незважаючи на цю вражаючу мобілізацію волонтерів, українське громадянське суспільство стикається з проблемами управління людськими ресурсами, які загрожують його сталості. Брак кваліфікованого персоналу став постійною проблемою, що має серйозні операційні наслідки. Як зазначає Open Space Works Ukraine (2025), існує кілька взаємопов'язаних факторів:

- Військова мобілізація, що відволікла багатьох молодих та кваліфікованих чоловіків від цивільних посад
- Внутрішні переміщення та зовнішня міграція, що призводять до від'їзду багатьох працівників до безпечніших районів або за кордон
- Відтік мізків до міжнародних неурядових організацій та агентств, які часто пропонують кращу оплату праці та безпеку

Через ці тенденції багато громадських організацій не мають достатню кількість персоналу або залежать від волонтерів, не маючи довгострокових перспектив працевлаштування чи належного навчання.

Також спостерігаються ознаки волонтерської втоми та емоційного вигорання. Оскільки війна триває, існує високий ризик виснаження серед волонтерів та всього сектору громадянського суспільства. Згідно з інтерв'ю, деякі громадські діячі вже планують покинути Україну після війни, посиляючись на виснаження, травми та розчарування в державних інституціях. Це може призвести до суттєвого післявоєнного відтоку досвідчених кадрів, що підірве безперервність та інституційну пам'ять сектору (Кучерів, 2023), відображаючи ширшу проблему втрати людського капіталу внаслідок війни (Токарюк, 2025).

Персонал залежить від активних проектів і часто залучається на короткі терміни, що зумовлено моделями фінансування зовнішніми донорами (див. вище), що ще більше посилює нестабільність системи управління людськими ресурсами в українському громадянському суспільстві.

Організації часто не можуть забезпечити або утримати персонал через відсутність довгострокових контрактів та недостатню підтримку адміністративних потреб і благополуччя працівників.

Співпраця громадянського суспільства: коаліції та мережі

Одним із найпомітніших зрушень в громадянському суспільстві України стало посилення співпраці між ОГС. Хоча міжособиста довіра залишається основоположною для опору України, зараз спостерігається помітна тенденція до посилення колективних дій і стратегічної співпраці між організаціями, які працюють разом на основі спільних цілей, а спільні ініціативи виникають по всій країні для подолання наслідків війни, протистояння агресії та сприяння відновленню.

Цей дух співпраці відображає визнання того, що складні, масштабні кризи вимагають скоординованих дій, і сигналізує про зростаючу зрілість та солідарність у громадянському секторі України. Багато національних організацій також активно інвестують у зміцнення потенціалу регіональних партнерів, допомагаючи зміцнити екосистему громадянського суспільства за межами міських центрів. Мережеві громадські організації, такі як Українська Гельсінська спілка з прав людини⁷, Мережа «100% життя»⁸ та «Будуємо Україну разом»⁹, відіграли центральну роль у цьому процесі. Маючи регіональні офіси або філії майже в кожній області, ці мережі забезпечують

підтримку, зв'язок та розширення можливостей місцевих ініціатив навіть в умовах нестабільності та переміщення (Андрєєва та ін., 2023).

«Наявність діалогової платформи [для організацій] – це вже хороша можливість мати місце для обміну думками та розуміння, як вони до того чи іншого ставляться. Непропрацьована історія, на яку треба більше звертати увагу, — це можливість створення коаліцій на місцях».

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Громадянське суспільство та управління

Відносини між громадянським суспільством і державою в Україні є унікальними та постійно розвиваються. На відміну від багатьох інших країн, де ОГС відіграють консультативну або адвокаційну роль, українське громадянське суспільство стало активним співтворцем політики.

Ця розширена роль означає, що активісти та представники громадських організацій тепер часто допомагають у написанні законів, надають технічну та політичну експертизу, консультують центральні та місцеві органи влади, а також адвокатують або лобіюють реформи на національному та регіональному рівнях. Громадянське суспільство також часто координує зусилля з впровадження політик та відіграє роль наглядового органу. Така активна роль в управлінні відображає розмиття меж між державою та громадянськими суб'єктами, де ОГС дедалі частіше функціонують одночасно як партнери та як аутсайдери в межах політичної системи.

Молоді волонтери діляться передовим досвідом підтримки внутрішньо переміщених осіб, сприяння солідарності та навчання. Керол Гарсія/ActionAid

Одним із ключових прикладів інституціоналізованої співпраці є участь України у Партнерстві «Відкритий уряд»¹⁰ – глобальній ініціативі, спрямованій на підвищення прозорості, підзвітності, громадянської участі та інновацій. Ця ініціатива стала однією з основних рамок, через які громадянське суспільство та уряд взаємодіють щодо реформи стратегічного управління (Андрєєва та ін., 2023).

Однак, попри ці досягнення, прогалини в практиці демократичного управління залишаються. Багато громадських організацій зазначають, що процеси прийняття рішень залишаються непрозорими, особливо на рівні обласних та районних адміністрацій. Громадянське суспільство часто не має можливості змістовно брати участь у плануванні реконструкції та відновлення. Навіть коли організації запрошують на зустрічі, ці заходи часто сприймаються як символічні: влада проявляє обмежений інтерес до справжньої співпраці та поділу повноважень (Open Space Works Ukraine, 2025). Ці суперечності відображають ширшу напруженість у відносинах між державою та громадянським суспільством України: хоча ОГС часто запрошують до співтворення політики, вони все ще стикаються з культурою «зверху донизу», відсутністю прозорості та бюрократією.

«Законопроект [про молодь] потребує доопрацювання. Постає питання: наскільки законопроект хороший і правильний в цілому, якщо ми не мали прозорої процедури обговорення з молоддю. Це питання дискусійне, на нього по-різному відповідають.

Є теза, що законопроект не може писати мільйони людей, є група експертів, які розуміються в цьому питанні, вони його пишуть. Є позиція, що є напрацювання експертів, на які можна зібрати зворотній зв'язок та пропозиції на різних рівнях, і включити їх. Закон містить корисні інструменти, але також ряд дискусійних положень, з якими хотілося б розібратися. І можливо, навіть доопрацювати.

Тут ще одна проблема. Законодавчі положення визначають політику – зокрема, молодіжна політика, які вона отримує інструменти. Але в ситуації, коли ми в зоні турбулентності [війни] просто бракує ресурсу – бо дуже гостро стоїть питання виживання. І ти просто не в змозі в усе включитися так, як хотілося б. Воєнний час, з одного боку, визначальний, екзистенційний, а з іншого боку, є загроза того, що на деякі речі на фоні великої кількості складних процесів, які відбуваються, суспільство буде просто махати рукою, приймати [без належного обговорення].

І це теж питання, чи назріла зараз потреба змінювати законодавство [про молодь], і чи зараз зручний для цього час.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Гендерні та психосоціальні наслідки війни

Незважаючи на серйозні потрясіння та війну, Україна зробила деякі формальні кроки у просуванні гендерної рівності. Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року було схвалено Кабінетом Міністрів України у серпні 2022 року, а також у 2022 році Україна ратифікувала Стамбульську конвенцію Ради Європи щодо запобігання насильству над жінками та домашньому насильству, що стало важливим законодавчим кроком для захисту прав жінок. Наступного року уряд оновив свій Національний план дій щодо виконання Резолюції Ради безпеки ООН 1325, яка надає пріоритет ролі жінок у розбудові миру, запобіганні конфліктам та післявоєнному відновленні, визнаючи як їхню вразливість, так і лідерський потенціал у кризові часи (ActionAid Eastern Europe, 2025). Процес розробки нового Національного плану дій щодо виконання Резолюції Ради Безпеки на період 2026-2030 років триває за активної участі громадянського суспільства (ООН Жінки, 2025).

Однак, політичний прогрес співіснує зі стійкими структурними бар'єрами, зокрема щодо фінансування, сталого розвитку та автономії організацій із захисту прав жінок. Комплексне дослідження, проведене Kvinna till Kvinna у 2025 році, показало, що хоча фінансування організацій із захисту прав жінок збільшилося з початку війни, воно залишається переважно короткостроковим, проектним та орієнтованим на реагування на надзвичайні ситуації, а не на сталий, трансформаційний розвиток (Корюкалов та Чермошенцева, 2025).

Наприклад, лише 16,7% організацій, що займаються працевлаштуванням, отримують основне гнучке фінансування, і лише 6,7% отримують підтримку для довгострокової адвокації або інституційного розвитку. Переважна увага до короткострокових гуманітарних програм відсунула на другий план зусилля щодо створення гендерно-чутливих інституцій, проведення системних реформ та усунення корінних причин нерівності (Корюкалов та Чермошенцева, 2025). Крім того, 41,4% організацій, які працюють з дітьми, повідомляють про значні обмеження, встановлені донорами щодо використання коштів, що суттєво обмежує їхню автономію. Розбіжності у фінансуванні найбільш помітні у сільській місцевості, де низові та громадські організації мають труднощі з доступом навіть до базових грантів, тоді як більші організації з гарними зв'язками отримують більш стабільну підтримку. Ситуація особливо складна для організацій, які працюють з маргіналізованими групами, включаючи жінок ЛГБТКІ+, жінок з інвалідністю, етнічні меншини та жінок-ветеранок. Хоча понад половина (52,9%) організацій із захисту прав жінок працює з цими спільнотами,

лише 12,7% отримує цільове фінансування на такі ініціативи. Повідомляється, що небажання донорів застосовувати інтерсекційні підходи посилює моделі виключення та недостатнього фінансування.. Внаслідок цього жіночі правозахисні організації часто опиняються у пастці режиму виживання. 76% опитаних повідомляють про відсутність фінансової безпеки після 2024 року, а майже 35% витрачають понад 30% робочого часу на дотримання вимог донорів, залишаючи мало можливостей для стратегії, турботи та інновацій (Корюкалов та Чермошенцева, 2025). Таким чином, ефективність гендерно-орієнтованих програм сильно залежить від локалізації та наявності ресурсів.

Прямі та непрямі наслідки заморожування іноземної допомоги США створили додаткову кризу для організацій, очолюваних жінками, та правозахисних організацій в Україні. 73% з 99 організацій, які взяли участь у нещодавньому опитуванні, повідомили про значні збої, а 93% сказали, що були змушені призупинити принаймні одну програму різноманітності, рівності та інклюзії. У звіті зазначається, що вплив, ймовірно, буде особливо разючим для жінок та дівчат, які проживають у найбільш постраждалих від війни регіонах на сході та півдні України (Open Space Works Ukraine, 2025).

<<Незважаючи на всі зусилля зробити пріоритетом підходи значущої репрезентації, ми все ще могли б зробити набагато більше. В ЛГБТКІ+ спільнот велике побоювання, що вони втрачають фінансування і через це втрачають можливість делегувати людей і мати достатньо людей, щоб брати участь у гуманітарній координації. □

Етнічні спільноти дуже недофінансовані. Одна з причин, що до 2022 року вони займалися більше розвитковими проектами, працювали зі стратегіями - зокрема, Ромською стратегією [Стратегією сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року], працювали з урядом, над реформами, з місцевими департаментами, з просуванням культури. Вони [організації, які працюють з етнічними меншинами] стали надавали гуманітарну підтримку - представникам своїх спільнот та поза ними.

Включення меншин на всіх рівнях досі немає. І в мене є великі побоювання, що зі зменшенням фінансування і, особливо, з підходами Американського уряду зараз, особливо до ЛГБТКІ+ спільнот, можливі ще більші ризики

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Цей тиск на фінансування та операційну діяльність, пов'язаний з гендерною рівністю, посилюється поширеною кризою психічного здоров'я в українському громадянському суспільстві. Стрес, спричинений тривалою війною, перевтомою та хронічною фінансовою невизначеністю, призвели до високого рівня вигорання, особливо серед персоналу малих або недостатньо фінансованих організацій. Партнери, опитані ActionAid у 2025 році, наголосили на нагальній потребі у бюджетних статтях, виділених на підтримку психічного здоров'я, включаючи доступ до професійної психологічної допомоги, командні ретрити та інші заходи щодо благополуччя. Однак ці потреби часто виключаються з рекомендацій донорів та бюджетів проектів, що залишає організації без інструментів для проактивного вирішення проблеми вигорання.

<<Люди [гуманітарні працівники] зараз на межі; робоче середовище нестабільне, сектор загалом нестабільний. І в багатьох відбувається жертвування сім'єю, погіршення психосоціального стану, загального стану здоров'я».

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

У багатьох випадках правовий та трудовий контекст загострює ці проблеми. Значна частина персоналу громадських організацій працює за договорами приватного підприємництва (ФОП) ¹¹, що виключає їх із стандартних трудових гарантій, таких як оплачувана лікарняна відпустка, медичне страхування чи гарантії зайнятості. Такий статус не лише підвищує особисту вразливість, але й заважає організаціям створювати інституційні структури, які могли б захищати команди в довгостроковій перспективі (ActionAid, 2025). Як наслідок, вигорання — це не просто особиста чи організаційна проблема, а системна проблема, що корениться в моделях структурного фінансування, правовій нестабільності та умовах праці в гуманітарному секторі.

Семінар з українськими організаціями громадянського суспільства.
Анастасія Власова/ActionAid

Погляд у майбутнє

Операційний контекст: Допомога під загрозою та триваючий конфлікт

У січні 2025 року уряд США призупинив фінансування іноземної допомоги на 90 днів, видавши накази про зупинення робіт, що зірвало гуманітарні операції в усьому світі, зокрема й в Україні. Оскільки Україна значною мірою залежить від гуманітарної допомоги, а США традиційно виділяють 25–30% щорічного фінансування, заморожування фінансування створює серйозні ризики як для міжнародних, так і для українських організацій. Призупинення призвело до превентивного зупинення деяких програм через побоювання, що витрати, понесені під час заморожування, не будуть відшкодовані. Згідно зі звітом ACAPS 2025 року, гуманітарні організації готувалися до скорочення обсягів операцій, особливо у прифронтових громадах та у важкодоступних районах, включаючи такі послуги, як безпечна евакуація та допомога найбільш вразливим верствам населення (ACAPS, 2025). Окрім життєво важливих заходів, пауза також впливає на програми, спрямовані на розвиток громадянського суспільства та гуманітарного сектору України, такі як ті, що здійснюються UCBI та IREX (ActionAid Eastern Europe, 2025). Якщо ця зупинка триватиме довго, вона може посилити напруженість у суспільстві, обмежуючи державні соціальні послуги та поглиблюючи гуманітарні потреби. У вищезгаданому дослідженні ACAPS розроблено три основні сценарії майбутнього

війни в Україні. Усі прогнозують продовження - або посилення - нестабільності, соціально-економічних наслідків та труднощів у задоволенні гуманітарних потреб, причому найбільш гострі потреби спостерігаються в прифронтових районах, але найбільша кількість людей потребує допомоги поза межами лінії фронту. Сценарії, визначені ACAPS, включали:

- **Сценарій 1: Продовження війни без вирішення :** Угода про припинення воєнних дій залишається недосяжною, оскільки обидві сторони прагнуть вести переговори з позиції сили. Обидві сторони продовжують вести війну на виснаження, виснажуючи військові можливості та ресурси одна одної для досягнення повільних, поступових територіальних здобутків.
- **Сценарій 2 : Зменшення воєнних дій:** Україна та Російська Федерація домовилися про припинення вогню. Слабке правозастосування та відсутність гарантій безпеки призводять до епізодичних та локальних військових зіткнень, зберігаючи ризик повернення до повномасштабної війни.
- **Сценарій 3: Ескалація війни:** США припиняють військову та політичну підтримку, а європейські союзники втручаються для заповнення деяких прогалин. Критичні затримки з поповненням поставок в Україну надають Росії можливість посилити повітряні, безпілотні та ракетні атаки по всій країні та досягти швидкого, але обмеженого, наземного просування (ACAPS, 2025).

Від гуманітарної відповіді до відновлення

В умовах скорочення фінансування та триваючого конфлікту, громадянське суспільство стикається з величезним викликом продовження реагування на гуманітарні потреби по всій країні, водночас сприяючи, навіть стимулюючи, відновлення та інфраструктурну реконструкцію. Кілька досліджень дають рекомендації щодо того, як громадський сектор може перейти до відновлення, та щодо викликів, з якими він стикається.

На поточному етапі війни багато неурядових організацій активно формують порядок денний відновлення та реконструкції України. Провідні коаліції, такі як RISE Ukraine, RRR4U та Реанімаційний пакет реформ (РПР), знаходяться на передовій зусиль, спрямованих на просування прозорості, підзвітності та громадянського контролю. Їхні ініціативи включають:

- Платформа DREAM: національна цифрова екосистема для управління відновленням

- Проект «Росія заплатить»: документування воєнних збитків для майбутніх репарацій
- Громадська адвокація залучення громадян до планування процесів реконструкції та контролю за їх фінансуванням

Громадянське суспільство вже не просто надає допомогу; воно допомагає розробляти та керувати системами, які відбудують країну (Андрієва та ін., 2023). Незважаючи на свою перспективність, перехід до відновлення не відбувається без викликів, а ключові бар'єри відображають ті ж проблеми, з якими стикаються в рамках гуманітарного реагування, а саме:

- Відсутність прямого доступу до механізмів координації донорів
- Обмежене основне та багаторічне фінансування, особливо для малих або регіональних організацій
- Дефіцит людських ресурсів, що посилюється переміщенням та вигоранням
- Інституційна неспроможність, особливо у сфері фінансового менеджменту та дотримання вимог донора

Проблеми для НУО під час відновлення

(Андрієва та ін., 2023)

Підтримка змін

Актуальність участі міжнародних партнерів, зокрема ActionAid, полягає у підтримці місцевих заходів реагування. Для того, щоб ця підтримка була ефективною та стала можливою на практиці, необхідно вирішити ключові проблеми, які визначають різні зацікавлені сторони.

Співпраця між організаціями: відсутність спільного голосу

Наближаючись до четвертого року з початку повномасштабного вторгнення, інформатори цього звіту зазначили, що хоча неформальна координація між неурядовими організаціями залишається сильною (через групи WhatsApp, професійні мережі та перенаправлення), опитані неодноразово наголошували на відсутності єдиного, стратегічного голосу у формуванні національних стратегій відновлення та донорських рішень. Поточна участь громадянського суспільства залишається фрагментарною, реактивною та значною мірою відстороненою від рішень щодо політики та фінансування на найвищому рівні. Без структурованих об'єднань неурядові організації ризикують залишитися лише консультантами, без реальних можливостей впливу.

Заглядаючи в майбутнє, вони [інформатори] вважають, що українське громадянське суспільство відіграє вирішальну роль у процесі відновлення — не лише в наданні послуг, а й у визначенні того, яке суспільство постане після війни. Без цього дисбаланс сил залишається глибоко закріпленим, а місцевий досвід ризикує бути проігнорованим у довгостроковій відбудові України. Дехто закликає створити «Пакет реанімації для відновлення» — платформу громадянського суспільства з обов'язком фасилітації, що могла б проактивно розробляти, відстоювати та моніторити реформи в критично важливих секторах, таких як житло, соціальний захист та інклюзія.

<<Відновлення — це не просто перебудова інфраструктури. Йдеться про довіру, діалог та гідність. Ось що може дати громадянське суспільство.>>.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

- «Якщо громадянське суспільство не розробить завтрашню політику сьогодні, це зробить хтось інший». (Анонімна респондентка / респондент)
- «Нам потрібен «Пакет реанімації» на 2025 рік — термінова коаліція неурядових організацій і експертів (наприклад, юристів з трудового права, аналітиків соціальної політики) та фахівців з діаспори, які можуть заздалегідь розробляти пропозиції щодо реформування політики, а не намагатися все встигнути в останню хвилину». (Анонімна респондентка / респондент)

Які зобов'язання можуть взяти на себе міжнародні неурядові організації:

- Залучати населення до програм та підтримувати низові ініціативи;
- Підтримати формування стратегічних платформ та міжсекторальних робочих груп, де місцеві громадські організації, дослідники та активісти можуть спільно працювати над пропозиціями щодо реформ та пріоритетами відновлення;
- Підтримувати діалог з урядом (де це необхідно);
- Сприяти створенню інклюзивних, безпечних просторів для діалогу та спільної творчості;
- Сприяти взаєминам між колегами у різних тематичних сферах та на різних організаційних рівнях, зокрема між міськими та сільськими учасниками, великими та малими неурядовими організаціями, формальними та неформальними ініціативами.

Проблеми партнерства між місцевими та міжнародними неурядовими організаціями Багато місцевих неурядових організацій висловлювали неоднозначність та розчарування щодо своїх стосунків з міжнародними неурядовими організаціями. Незважаючи на терміни «локалізації» та «партнерства», міжнародні неурядові організації часто виступають у ролі «вартових» — контролюють фінансування, встановлюють пріоритети та вступають у транзакційні, а не стратегічні відносини. Місцевих учасників часто залучають лише до реалізації проєктів, водночас виключаючи з розробки програм, прийняття стратегічних рішень та участі в адвокаційній діяльності на високому рівні. Це має бути підтримка та сприяння виробленню знань, заснованих на реальному досвіді місцевого громадянського суспільства, для підтримки взаємного навчання у різних тематичних сферах та на різних організаційних рівнях.

Ще однією постійною проблемою є практика найму міжнародними організаціями, яка «висмоктує» талановиті кадри з місцевих організацій. Крім того, дублювання тренінгів призводить до марнування обмеженого часу персоналу, тоді як можливості для змістовного обміну потенціалом та спільної творчості залишаються рідкісними. Як наслідок, обіцянка локалізації значною мірою залишається невиконаною на практиці, підтримуючи залежність замість створення рівноправних і стратегічних партнерських відносин.

<<Я не хочу, щоб ми стали схожими на деякі міжнародні неурядові організації, які я бачила — бюрократичні, повільні, емоційно відсторонені. Але ми також не можемо продовжувати так працювати».

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

- «Вони просять нас впроваджувати, але не створювати [проекти, програми]». Це не партнерство». (Анонімний учасник)
- «Не просто зміцнюйте потенціал — змінюйте дисбаланс влади». (Анонімний учасник)

Які зобов'язання можуть взяти на себе міжнародні неурядові організації:

- Спільне створення програм: залучення місцевих партнерів на ранніх етапах розробки програми, розробки теорії змін та бюджетування всієї програми/проекту, а не лише окремих її частин, з подальшою підтримкою в процесі реалізації.
- Зміцнення місцевого лідерства та змістовна участь: забезпечення довгострокового наставництва, розвиток лідерських якостей та посилення організаційної спроможності, включаючи адміністративну сферу.
- Узгодження HR-практик з цінностями локалізації: розробка етичних рекомендацій щодо найму та моделей обміну персоналом.
- Оптимізація та координація навчання: співпраця з іншими міжнародними організаціями для зменшення дублювання, визначення пріоритетів на основі потреб та контексту навчання шляхом спільного виявлення прогалин та їх усунення.
- Перехід від контролю до довіри: визнання того, що управління ризиками не потребує управління партнерами. Побудова фінансових відносин на основі прозорості, спільних цілей та взаємної підзвітності, а не лише на дотриманні формальних вимог.

Співпраця з державними органами та доступ до державних коштів

Відносини між громадянським суспільством та державною владою характеризуються вертикальною слабкістю. Хоча деякі місцеві неурядові організації добре координують свої дії на місцевому (громадському) рівні, взаємодія на обласному та національному рівнях часто є непрозорою та вибірковою. Громадські організації без політичних зв'язків не можуть впливати на політику або отримувати доступ до процесів відновлення у змістовний спосіб. Доступ до державного фінансування також обмежений, через брак чітких механізмів для подання заявок та участі низових або маргіналізованих груп.

Як зазначається у цьому звіті, роль громадянського суспільства під час кризи виявилася незамінною, але інституціоналізація цієї ролі у відновленні залишається проблемою. Існує чіткий заклик до переорієнтації громадянського суспільства на планування та реалізацію, забезпечення рівного доступу до державного фінансування та переходу від перформативних консультацій до справжньої, розширеної участі.

<<Лише ті неурядові організації, які мають прямі зв'язки з окремими міністрами чи депутатами парламенту, отримують підтримку в політичному процесі. Інші просто ніколи не отримують відповіді на свої позиційні документи».

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

<<Необхідно забезпечити рівний доступ до державного фінансування для низових та регіональних організацій, зокрема тих, що представляють маргіналізовані групи».

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Які зобов'язання можуть взяти на себе міжнародні неурядові організації:

- Підтримувати голоси, які не чують та сприяти тому, щоб організації та громади, які часто залишаються поза увагою, були представлені на різних рівнях прийняття рішень;
- Сприяти обміну та координації: створювати відкриті та безпечні платформи для обміну досвідом і співпраці між місцевими НУО та іншими учасниками;
- Надавати технічну та фінансову підтримку місцевим лідерам у міжнародній адвокації, сприяючи встановленню прямих контактів з інституційними донорами та розвиткові рівноправного партнерства;
- Підтримувати ініціативи, які створюють довгострокову інфраструктуру для моніторингу підзвітності уряду, залучення громадян та участі громадянського суспільства у складанні бюджету, нагляді та плануванні.

Жінки очолюють Комітет захисту в Садівській громаді, Сумська область, зміцнюючи стійкість та безпеку громади Дарія Свєртілова/ActionAid

Рекомендації щодо змін

Громадянське суспільство України довело, що є життєво важливою силою в обороні країни, гуманітарному реагуванні, і тепер у формуванні плану відновлення. Однак, щоб повністю реалізувати свій трансформаційний потенціал, системи, що оточують громадянське суспільство, потребують переосмислення. Відновлення України матиме найбільші шанси на успіх, якщо воно ґрунтуватиметься на місцевому лідерстві, інституційній стійкості та інклюзивному управлінні. Це вимагає переходу від фрагментарної, короткострокової підтримки проектів до сталого, гнучкого та стратегічного інвестування в екосистему громадянського суспільства.

Наразі практика донорів переважно орієнтована на гранти на конкретні проекти, що часто не враховує фундаментальні потреби місцевих неурядових організацій. Щоб громадянське суспільство процвітало як стратегічний партнер у процесі відновлення, фінансування має розвиватися для підтримки організаційної інфраструктури, добробуту персоналу та довгострокового планування. Це включає багаторічні гранти, що подолують розрив між реагуванням на надзвичайні ситуації та відновленням, надають ресурси для психічного здоров'я працівників та адміністративні витрати, а також створить можливості розвитку лідерських якостей, особливо за межами Києва та інших ключових урбанізованих центрів. Ширша архітектура допомоги також має бути зміненою, щоб перерозподілити повноваження та ресурси на користь місцевих суб'єктів. Українські

неурядові організації, які часто є більш ефективними та мають кращі можливості для реагування на кризу, повинні отримувати пряму підтримку, а міжнародні організації – виступати радше посередниками, а не «вартовими». Об'єднані фонди та опорні організації можуть допомогти спрямувати фінансування меншим або регіональним групам громадянського суспільства, забезпечуючи включення різноманітних голосів до процесу відновлення.

Щоб відновлення України було інклюзивним та демократичним, громадянське суспільство має не лише фінансуватися, а й активно інтегруватися в структури управління. Українські неурядові організації повинні мати вагоме місце за столом переговорів у платформах координації донорів та ініціативах з відновлення – як державних, так і приватних. Коаліції громадянського суспільства пропонують точку входу в місцевий контекст і повинні визнаватися носіями цінних знань та довіри. Інвестиції мають виходити за рамки проектів і включати підтримку систем: спільних фізичних просторів, інструментів та даних для колективного використання, послуг психосоціальної підтримки та механізмів для співпраці й навчання. Інструменти, такі як DREAM та цифрові інновації, розроблені українськими організаціями, можуть посилити прозорість та підзвітність. Зрештою, відновлення не слід розглядати як серію ізольованих проектів, а як можливість побудувати міцні, взаємопов'язані системи, які надають українському громадянському суспільству можливості виступати лідерами.

<<Знаю, що тільки в Харківській області загинули 32 волонтери; а хто знає скільки волонтерів загинуло в Дніпрі, Запоріжжі, Полтаві, Кропивницькому чи Кривому Розі? Найпроблемніше, що навіть сам Кривий Ріг не знає, скільки в них загинуло волонтерів, бо місцеві організації не спілкуються між собою. Вони спілкуються, але маленькими групами, хто дружить між собою, але загального координуючого органу там немає, який міг би об'єднати весь сектор. Тому, коли говоримо про програми відновлення, виникають питання: Чи готові волонтерські організації до цих програм? Що вони роблять в цьому напрямку? Чи знають вони про ці програми і що вони знають? І чим відрізняється відновлення від гуманітарного реагування? Вони можуть бути готові, всі ми можемо бути готові, але ніхто не може чітко пояснити, що це за програми, коли вони почнуться, як виглядатимуть і що включатимуть.

Анонімна респондентка / Анонімний респондент

Внутрішньо переміщена жінка стала волонтеркою і тепер допомагає іншим людям у різних регіонах України.
Анастасія Власова/ActionAid

Акроніми

BHA	Bureau for Humanitarian Assistance, Бюро гуманітарної допомоги (USAID)
USAID	Агентство США з міжнародного розвитку
ВПО	Внутрішньо переміщена особа
KI	Ключовий інформатор / інформаторка (також – анонімна респондентка / анонімний респондент)
ЛГБТКІ+	Позначає спільноту, що об'єднує лесбійок, геїв, бісексуальних, трансгендерних, квір, інтерсекс людей та інших ідентичностей (зокрема асексуальних, небінарних тощо), які виходять за межі традиційних категорій сексуальності та гендеру.
МНГО	Міжнародна неурядова організація організація
НГО	Неурядова організація
ОГС	Організація громадянського суспільства
ПЕА	Політико-економічний аналіз
TOT	Тимчасово окуповані території
РПР	Реанімаційний пакет реформ
ООН	Організація Об'єднаних Націй
Резолюція Ради Безпеки	Резолюція Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй
США	Сполучені Штати Америки

Посилання

acaps. (2025). *Ukraine: Scenarios. A national and subnational analysis of potential developments affecting humanitarian needs and operations in Ukraine through December 2025*.

ActionAid. (2024). *Strengthening Partnerships: Workshop Report and Key Insights*.

ActionAid Eastern Europe (2025). *Civil Society In Flux Preliminary Findings & Recommendations from a Political Economy Analysis Viewpoint: ActionAid Policy Brief. Alianza-ActionAid*.

Alliance UA CSO. (2024). *Locally led response strategy in Ukraine (2024-2029)*.

Andriieva et al. (2023). *Civil Society in Ukraine's Restoration: A Guide to CSOs Mobilizing for a Marshall Plan. Institute of Analytics and Advocacy (IAA) / Alliance for Securing Democracy (ASD)*.

Cabot Venton, C. (2024). *Passing the Buck: The Economics of Localizing Aid in Ukraine*. The Share Trust, CDP, Refugees International.

Center for Disaster Philanthropy et al. (2024). *Annual Ukraine Localization Survey 2024*.

Koriukalov, M., & Chermoshentseva, N. (2025). *Where's the Money for Women's Rights In Ukraine? A Report by the Kvinna Till Kvinna Foundation and Ukrainian Women's Fund. Kvinna Till Kvinna*.

Kucheriv, I. (2023). *Challenges and needs of the volunteer sector*. ISAR Ednannia.

NGO Resource Center (NGORC) et al. (2024). *A Humanitarian Localization Baseline for Ukraine*.

Open Space Works Ukraine. (2025). *Mapping of the Civil Society Organizations Ecosystem in Ukraine. AFD*.

Padalka, H., Klyla, O., & Biloskurskyi, A. (2023). *Needs and Challenges of Civil Society Organisations in the Context of War: Quantitative and Qualitative Research Findings in 2023*. East Europe Foundation.

Philanthropy in Ukraine. (2024). *Challenges and Needs Faced by the Ukrainian Non-Profit Sector*.

REACH. (2024). *REACH Report: Information Flows In International-Local Partnerships. January-February 2024*.

Worschech, S. (2017). *New Civic Activism in Ukraine: Building Society from Scratch? Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal*, 3, 23–45.

Кінцеві примітки

1. Реанімаційний пакет реформ – це коаліція провідних незалежних неурядових організацій та експертів з усієї України, які об'єднали свої зусилля для сприяння та впровадження реформ. Детальніше читайте тут: <https://rpr.org.ua/en/>
2. СхідSOS (попередня назва - Восток SOS) забезпечує комплексну допомогу жертвам збройних конфліктів та внутрішньо переміщеним особам (ВПО), підтримку демократичних перетворень та просування цінностей прав людини в Україні. Більше читайте тут: <https://east-sos.org/en/>
3. В Україні громадські організації можуть бути зареєстровані за кількома організаційно-правовими формами, залежно від їхньої структури, мети та діяльності. Основні форми включають громадські об'єднання, благодійні організації, релігійні організації, профспілки, професійні об'єднання і органи самоорганізації населення. Усі громадські організації в Україні повинні бути зареєстровані в Міністерстві юстиції або місцевих управліннях юстиції та можуть отримати статус неприбуткової організації від податкових органів, щоб мати право на податкові пільги.
4. Типи неурядових організацій можна визначити таким чином: аналітичні (займаються дослідженнями та аналізом), адвокаційні (адвокація, спрямована переважно на уряд або міжнародних суб'єктів), організації, що надають послуги (надання допомоги або соціальних послуг), наглядові (здійснення моніторингового нагляду через підвищення обізнаності, наприклад, журналістські розслідування), факт-чекінгові (здійснюють перевірку фактів російської пропаганди, політиків чи державних органів).
5. «Повернись живим» – це благодійний фонд для компетентної допомоги армії, а також Центр ініціатив – неурядова організація, яка допомагає зміцнювати сектор безпеки та оборони України. Більше читайте тут: <https://savelifeline.in.ua/en/about-foundation-en/>
6. Поки цей звіт готується, триває ініціатива з реформування, спрямована на переформатування гуманітарної системи під назвою «Гуманітарне перезавантаження». Прагнення підвищити ефективність та результативність включає, в теорії, сильний акцент на локалізації, але ще належить з'ясувати, якою буде остаточна структура та наскільки трансформаційною вона буде з точки зору керівництва національними та місцевими організаціями. Для отримання додаткової інформації див . <https://www.icvanetwork.org/humanitarianreset>
7. Українська Гельсінська спілка – найбільше об'єднання правозахисних організацій в Україні. Воно захищає права людини, надає консультації та забезпечує представництво в суді. Більше читайте тут: <https://www.rights.in.ua/en/themes/organisations/non-governmental-organisations/ukrainian-helsinki-human-rights-union>
8. Мережа «100% життя» працює над забезпеченням 100% доступу до лікування для українських пацієнтів, покращуючи якість життя ВІЛ-позитивних людей, просуваючи права та свободи людей, які живуть з ВІЛ, туберкульозом та СНІД. Детальніше читайте тут: <https://network.org.ua/en/>
9. «Будуємо Україну разом» – неурядова організація, яка створює можливості для молоді змінювати країну на краще через волонтерство. Більше читайте тут: <https://www.bur.org.ua/en/about-us-new/>
10. Незважаючи на збройну агресію проти країни та обмеження, пов'язані з воєнним станом, в Україні триває реалізація Ініціативи «Партнерство «Відкритий уряд». Більше читайте тут: <https://www.opengovpartnership.org/members/ukraine/>
11. В Україні договір приватного підприємця (ФОП) – це цивільно-правова угода між компанією та фізичною особою, зареєстрованою як приватний підприємець. Це спосіб для компаній наймати окремих постачальників послуг, що дозволяє їм уникнути складнощів, пов'язаних з трудовими договорами та пов'язаними з ними податковими зобов'язаннями.

Додаток 1

Запитання до напівструктурованих інтерв'ю з ключовими інформаторами (KI)

1. Розкажіть мені про Вашу організацію та/або Вашу роль, і як Ви стали працювати в гуманітарному секторі?
2. Як би Ви описали вплив гуманітарного реагування на представників громадянського суспільства в країні?
3. Додатково:
 - Як змінилася доступність фінансування з часом? (хто є вашими донорами?)
 - Які сильні сторони/обмеження потенціалу були у ОГС на різних етапах реагування?
 - Який вплив має регуляторне/політичне середовище на реагування?
4. Які, на вашу думку, є можливості для зміцнення громадянського суспільства? (стійкість/ефективність/сталість)
5. Як гендерна динаміка та динаміка ЛГБТКІ+ враховуються в реагуванні та в організаціях громадянського суспільства, що здійснюють гуманітарне реагування?
6. Яку роль може відігравати громадянське суспільство в управлінні системними змінами в громадянському суспільстві та які перешкоди для цього існують?
7. Чи не могли б Ви ознайомитися з попередніми висновками (ActionAid, 2025) та сказати нам, чи погоджуєтеся ви з ними, чи ні, і з якими саме пунктами; який стейкхолдер має найбільший вплив, до кого громадянське суспільство має звернутися з основними проблемами/занепокоєннями? Яку роль має відігравати міжнародна неурядова організація (наприклад, ActionAid) у цьому процесі?
8. Якби Ви керували цим дослідженням, які питання Ви б найбільше хотіли поставити партнерам місцевих/національних організацій громадянського суспільства?
9. Як ми можемо найкраще використати процес дослідження та його результати, щоб посилити голос громадянського суспільства та розширити зусилля з адвокації ОГС?

ActionAid – це глобальний рух людей, які працюють разом для досягнення більших прав людини для всіх та подолання бідності. Ми віримо, що люди, які живуть у бідності, мають силу змінити своє життя, своїх сімей та громад. ActionAid є каталізатором цих змін.

ActionAid International

ActionAid International Secretariat, Postnet Suite 248
Private Bag X31, Saxonwold 2132
Йоганнесбург, ПАР

www.actionaid.org

Тел.: +27 11 731 4500 | Факс: +27 11 880 8082 | Ел. пошта: mail.jhb@actionaid.org

act:onaid

Номер міжнародної реєстрації 27264198